gemeente Zoetermeer

Aan
De gemeenteraad van Zoetermeer

Van
Het college/ Wethouder B.G. Velzen

Onderwerp
Raadsmemo Omgaan met groeiende armoedeproblematiek door energiecrisis

Zaakid
2022-089427

Datum
6 oktober 2022

Bijlagen

Een groeiende groep Zoetermeerders komt financieel niet meer rond als gevolg van de energiearmoede en de koopkrachtcrisis. In dit memo deelt het college welke noodacties op de korte termijn zijn of worden ingezet. Het gaat om de eerste stappen waarmee we met elkaar de winter door komen en de ergste nood lenigen. Samen moeten we alles op alles zetten om niemand in de kou te laten staan.

Het Nibud berichtte al in juni dat 38% van de Nederlandse huishoudens moeilijk tot zeer moeilijk rondkomt. Sindsdien zijn de prijzen van voedsel, brandstof en energie verder gestegen. De zorgen gaan dus over veel meer huishoudens dan waaraan het etiket ‘arm’ doorgaans wordt toegekend. De standaard hiervoor is de ‘lage inkomensgrens’ van het CBS. Bij die grens gaat het om 6% van de huishoudens in Zoetermeer die in armoede leven (CBS cijfers 2020). Als we de grens van 120% van de bijstandsnorm hanteren, zoals bijvoorbeeld wordt gebruikt voor de toekenning van de ZoetermeerPas, gaat het om 11,7% van de huishoudens die in armoede leven (CBS cijfers 2020). Het wordt steeds duidelijker dat financiële nood in Zoetermeer niet tot die groep beperkt blijft en komt inmiddels ook geregeld voor in de brede groep middeninkomens.

Collegeakkoord 2022 - 2026
Op maatschappelijk gebied werken we aan drie doelen: 1. het herstellen van bestaanszekerheid, 2. het vergroten van kansengelijkheid en 3. het vanzelfsprekend maken van gezond leven.
Deze doelen hangen nauw met elkaar samen, maar hebben ook een belangrijke relatie met de inrichting van onze stad, ons economische beleid en onze veiligheidsaanpak.
….
Om bestaanszekerheid te versterken, onderzoeken we of we inkomensondersteuning kunnen bieden op basis van besteedbaar inkomen.

Steeds meer Zoetermeerse huishoudens ervaren financiële stress. Voor hen staat het welzijn onder druk. Het sporten kan niet meer worden betaald, zorgkosten worden uitgesteld en de stress door de financiën is funest voor het functioneren van mensen op werk, in het huishouden en het dagelijks leven. Voordat betalingsachterstanden optreden, is er al veel welzijn ingeleverd.

gemeente Zoetermeer

Minder bestaanszekerheid betekent op termijn een hogere kans op meer zorgvraag, meer kansenongelijkheid, jeugdzorg, criminaliteit, werkuitval, eenzaamheid, stress, opvoedproblematiek, minder draagvlak voor vrije tijdsondernemers, verschraling van de stad en een minder aantrekkelijk vestigingsklimaat. Het is niet voor niets dat bestaanszekerheid één van de sociale pijlers is van de propositie 'De winst van het sociaal domein' én van dit college, naast kansengelijkheid en positieve gezondheid.

Op Prinsjesdag heeft het kabinet daarom een fors pakket aan koopkrachtmaatregelen voor 2023 gepresenteerd. De maatregelen gaan voor veel groepen een aanzienlijk positief verschil maken in koopkracht. Toch zijn veel huishoudens al door hun buffers heen en duurt het nog even voordat de maatregelen worden uitgevoerd. Juist voor deze groep is hulp essentieel. Ook is het afwachten of de maatregelen voldoende opwegen tegen de hoge inflatiecijfers.

Terecht is er veel aandacht voor bestaanszekerheid vanuit de raad. Het college deelt de zorgen en is hard aan de slag om op allerlei vlakken in kaart te brengen, hoe om te gaan met de gestegen kosten van onder meer energie, wonen, boodschappen en brandstof.

We willen de ergste nood lenigen. Dat doen we door de volgende acties op de kortste termijn, specifiek gericht op inwoners:

1. Het realiseren van een **'warm loket'** voor vragen, informatie en praktische ondersteuning waar mogelijk. Hiermee willen we steeds beter in kaart brengen welke vraagstukken leven, wie daarvoor aankloppen en wat er nodig is.

   Het college krijgt signalen dat inwoners, maar ook veel (maatschappelijke) partners, nu vaak niet weten wat er allemaal aan voorzieningen of mogelijke oplossingen zijn bij financiële problemen. Daarom wil het college ondersteunen met een toegankelijk loket, met veel kennis en een praktische menselijke insteek. Waar inwoners, partners (armoedepartners, maar ook scholen, huisartsen, sportverenigingen, etc.), collega's vanuit de gemeente, wie dan ook, terecht kunnen met vragen, zorgen en signalen die te maken hebben met '#ikredhetnietmeer. Met vragen over voorzieningen zoals de energietoeslag en andere voorzieningen en maatregelen van Rijk en gemeente om te helpen bij financiële problemen.
   Het loket zal in enige vorm zo spoedig mogelijk worden opgezet, te starten met een telefoonnummer en emailadres. De kosten hiervan zullen in het memo financiële waterstanden gemeld worden.

   Communicatie speelt een belangrijke rol bij de inventarisatie van mensen en organisaties die in de problemen dreigen te komen door de energiecrisis. In de nieuwsbrief voor sportverenigingen is al opgeroepen om problemen te melden bij de gemeente. Via onze communicatiekanalen willen wij ook de Zoetermeerders oproepen om vroegtijdig contact te zoeken en zo te kijken naar een mogelijke oplossing. Daarbij richten wij ons ook op 'armoedepartners', werkgevers, scholen, gezondheidspartners en woningcorporaties.

   Er is een analyse gemaakt van alle communicatie over hulp bij schulden op de website van de gemeente. De conclusie is dat hier al veel over te vinden is. Deze middelen zijn snel aan te passen op het moment dat er specifieke regelingen komen. Informatie over nieuwe regelingen komen zowel via het loket als online beschikbaar. Met campagnes kunnen we de boodschap ook laten landen bij inwoners die geen gebruik maken van de huidige communicatiemiddelen.

Daarnaast wordt met lerend werken gekeken, waar medewerkers van het loket op welke tijden het beste de dienstverlening fysiek toegankelijk en zichtbaar kunnen verrichten. In de toekomst wordt nadrukkelijk gekeken om het loket op een laagdrempelige manier uit te breiden. De Utrechtse geldzaak dient hierbij als inspirerend voorbeeld. Partners kunnen vanwege nauwe contacten met inwoners een rol hebben in de loketfunctie.

2. Het college zorgt ervoor dat de volgende bestaande subsidiepartners die onze inwoners essentiële materiële ondersteuning bieden, voldoende financiële slagkracht behouden om de komende periode ondersteuning te kunnen blijven bieden:

   Stichting Leergeld
   Vanwege sterke stijging van kosten van goederen en dus de materiële ondersteuning en vanwege de veelheid aan hulpvragen, heeft Leergeld dit jaar al te maken met te weinig middelen vanuit de gemeente om de Zoetermeerse kinderen te helpen. Het college heeft daarom besloten om dit jaar nog extra middelen aan Stichting Leergeld ter beschikking te stellen voor de ondersteuning van tussen de 3.500 en 4.000 Zoetermeerse kinderen. Voor komend jaar is er een fors groter bedrag voor Stichting Leergeld gereserveerd binnen doelstelling 1.6 ‘Noodzakelijke middelen van bestaan’.

   De Voedselbank
   De Voedselbank ziet een ongekende stijging van zo’n 45 klanten per week. Daarbij komt dat de voedselleveringen juist steeds meer onder druk staan, doordat leveranciers ook de gevolgen van de energiecrisis ondervinden. Het college is bereid om voor dit jaar extra middelen beschikbaar te stellen, voor het bijspringen in een eventueel ‘financieel gat’ dit jaar.

   Stichting urgente noden Zoetermeer
   Stichting urgente noden Zoetermeer (SunZ) heeft dit jaar van het college middelen ontvangen voor het ondersteunen van huishoudens die in nood verkeren door problemen bij het betalen van de energierekening. SunZ kan in gevallen van nood huishoudens helpen, als er geen ‘voorliggende voorziening’ is die de nood kan oplossen.

   Bij het opzetten van het loket en bij het versterken van genoemde partners, is gedacht aan de enorm waardevolle rol die alle partners in de stad en de bestaande structuren waarin zij zitten spelen. Er zijn vele partijen die huishoudens doorgeleiden naar Leergeld, de Voedselbank en SunZ, als materiële ondersteuning van die partners nodig is.

   Het college benadrukt het belang van de partners. Deze zijn voor bepaalde groepen inwoners beter toegankelijk dan de gemeente, bijvoorbeeld vanwege de nabijheid in wijk of buurt, maar ook omdat sommige inwoners een drempel richting de overheid voelen. Te denken valt aan maatschappelijk werk, organisaties zoals Piezo of Schuldhulpmaatje, aan samenwerkingspartners zoals InZet en BOAZ, aan scholen en schoolmaatschappelijk werk, kerken, huisartsen, (buurt-, sport- en cultuur)verenigingen, werkgevers en woningcorporaties. Al deze partners kunnen signaleren, doorverwijzen en adviseren. Zij kunnen inwoners ‘warm’ begeleiden naar voorzieningen of ondersteuningsloketten. Het faciliteren van al die partners door communicatie en anderszins, is daarmee enorm belangrijk. Naast de genoemde korte termijn acties gericht op inwoners, onderzoekt het college of en hoe andere partijen in de stad (anders dan huishoudens)

op korte termijn ondersteund kunnen worden

3. Het college onderzoekt verder de mogelijkheden van een **noodfonds** zoals de gemeente ten tijde van Corona had opgericht. Daarvoor wordt in kaart gebracht welke partijen in de stad in de problemen komen door de energiecrisis. Bij partijen die onder druk staan door de energiecrisis kan gedacht worden aan vrijwillige of commerciële aanbieders van sport, cultuur of sociale activiteiten en aan bedrijfsleven / mkb.

   Bij het onderzoeken van mogelijkheden is het van belang om zicht te hebben op welke maatregelen het Rijk presenteert, om partijen die te maken hebben met hoge energierekeningen te ondersteunen. Voor nu is het prijsplafond vanaf 1 januari 2023 voor energie voor alle kleinverbruikers bekend gemaakt. Naast huishoudens gaat het om zzp'ers, winkels, verenigingen, kleine maatschappelijke organisaties en een deel van het kleine mkb. Het kabinet gaat daarnaast een gerichte compensatieregeling uitwerken voor het energie-intensieve mkb.

   Omdat het prijsplafond op 1 januari wordt ingevoerd, neemt het Rijk ook voor november en december stappen. Huishoudens en andere kleinverbruikers krijgen in die periode een vaste korting van € 190 per maand op de energierekening. Deze compensatie wordt verrekend via de energieleveranciers.

   We houden vinger aan de pols en kijken dus naar wat het Rijk doet voor mkb en verenigingen. Het college beraadt zich op wat er vervolgens nog wenselijk én mogelijk is om gericht en met maatwerk ondersteuning te bieden. Bij voorbaat wordt opgemerkt dat de gemeente niet altijd steun kan bieden. Zo zijn er strenge regels voor en beperkingen aan staatssteun.

   Het college komt zodra de gegevens er zijn met een voorstel aan de raad over het wel of niet bieden van steun vanuit de gemeente.

   Structurelere acties waarop het college zich voortvarend richt zijn:

   I. Betrokkenheid bij gesprekken tussen gemeenten en Rijk
      De gemeente kan niet oplossen dat huishoudens te weinig inkomsten hebben om de te hoge (basis)kosten van het leven te kunnen betalen. Dat is aan het Rijk, dat knoppen heeft aan de inkomstenkant. Maar ook heeft het Rijk een grote rol bij uitdagingen als betaalbaarheid van wonen, zorg, onderwijs, energie, etc. Dat vraagstuk is onder meer besloten in ons belasting- en toeslagensysteem. Zoetermeer sluit aan bij de VNG, G40 en Divosa, om bij het Rijk aan te blijven dringen op acties en hierin mee te denken en te 'lobbyen'.

   II. Energiearmoede oppakken door extra kracht op de energietransitie; om zo de kosten voor huishoudens op termijn omlaag te brengen. Hiertoe zullen voorstellen worden gedaan voor de raad.

   III. Om bestaanszekerheid te versterken onderzoeken we of we inkomensondersteuning kunnen bieden op basis van besteedbaar inkomen. Scenario's worden in kaart gebracht om nog meer aan de slag te gaan met het vraagstuk rond het ondersteunen van een grotere /

bredere groep huishoudens dan die we nu bedienen op grond van een lage inkomensgrens (zoals met de ZoetermeerPas). Het college zal die scenario's – met daarin ook scenario's gericht op het ondersteunen van alle kinderen en volwassenen uit huishoudens waar onvoldoende middelen zijn om mee te kunnen doen sociaal, cultureel en sportief – voorleggen aan de raad.

IV. Het college onderzoekt – mede aan de hand van lessen vanuit het loket, maar ook door aansluiting bij de partners in de stad – welke stappen nog meer mogelijk en goed zijn om huishoudens te ondersteunen. Ook de opmerkingen die vanuit de raad zijn meegegeven, worden hierin meegenomen. Een verkenning naar nadere ondersteuningsmogelijkheden en eventuele voorstellen wordt zo spoedig mogelijk uitgewerkt. De raad wordt hierover geïnformeerd.

Voor technische vragen kunt u zich wenden tot:
Naam : Annelie van Manen
Telefoon : 0655430960
E-mailadres : A.L.van.Manen@zoetermeer.nl